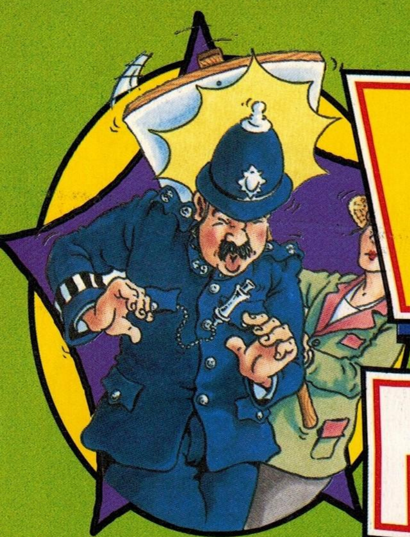
Wally poznaje historię świata!

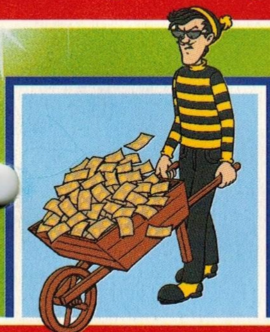
Wally zwiedza Świat!
49(101)
TYGODNIK
®
CENA
3,80 zł
od 25. 01. 01
do 31. 01. 01

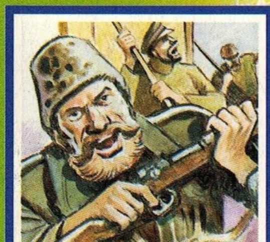
Czas zmian

Gangsterzy

Pieniądze

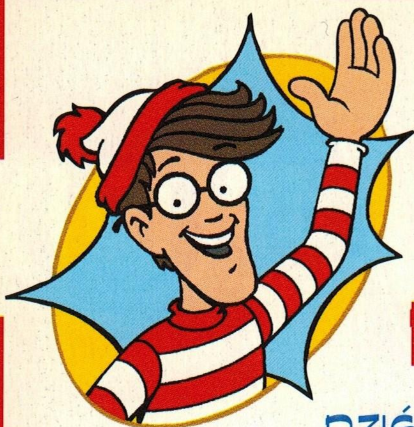

Rewolucja

ISBN 83-88264-32-X
INDEKS 354910
9 788388 264320

NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I MAKABRYCZNE FAKTY

WITAJCIE, DRODZY PODRÓŻNICY!

DZIŚ BĘDZIEMY WALCZYĆ O NASZE PRAWA Z SUFRAŻYSTKAMI I ROBOTNIKAMI, SPOTKAMY SIĘ Z UDAWANĄ KSIĘŻNICZKĄ I WŚLIŹNIEMY SIĘ DO TANCBUDY, BY NAUCZYĆ SIĘ PARU SZAŁOWYCH TAŃCÓW. POZNAMY TEŻ KILKA URZĄDZEŃ KUCHENNYCH.

CO NA GŁOWĘ?

W LATACH 20. WSZYSCY NOSILI KAPELUSZE. KOBIETY I MŁODE DZIEWCZĘTA ZAKŁADAŁY TOCZKI, ALE MĘŻCZYŹNI MOGLI WYBIERAĆ SPOŚRÓD WIELU FASONÓW - DERBY, MELONIK, PANAMA - KAPELUSZY FILCOWYCH ORAZ SŁOMKOWYCH!

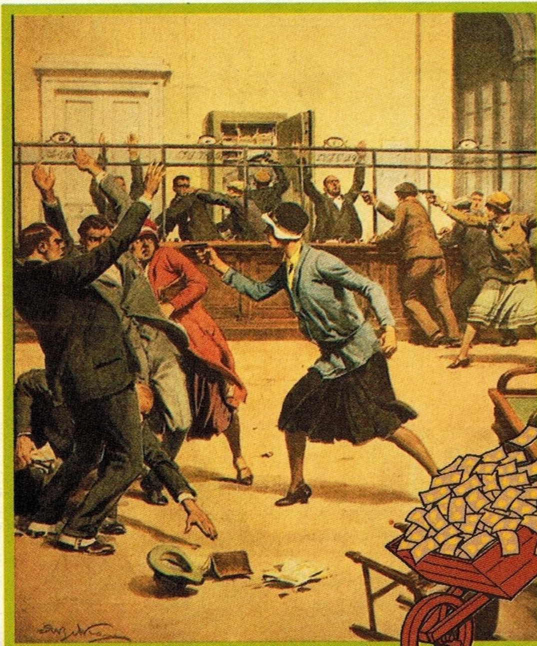
PRZEMIANY NA ŚWIECIE

NA POCZĄTKU XX WIEKU ŚWIAT OSZALAŁ. KOBIETY OTRZYMAŁY PRAWO DO GŁOSOWANIA, ZAŁOŻYŁY KRÓTSZE SPÓDNICZKI, A NAWET POSZŁY DO PRACY! ROSYJSCY CHŁOPI ZDETRONIZOWALI SWOICH WŁADCÓW, A INNE KRAJE POSZŁY ZA ICH PRZYKŁADEM. WSZYSCY SIĘ ZBUNTOWALI! ARTYŚCI, WYNALAZCY I NAUKOWCY RÓWNIEŻ ROBILI REWOLUCYJNE RZECZY!

1910 -1940

E.T. ARCHIVE

Podczas wielkiego kryzysu międzynarodowego rynek papierów wartościowych zachwiał się - pieniądze straciły na wartości i ludzie wpadli w rozpacz. Nawet kobiety napadały na banki, dokonywały rabunków i kradzieży.

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

1914 r.	WYBUCHŁA I WOJNA ŚWIATOWA. WALCZĄCY O RÓWNOUPRAWNIENIE NIE PROTESTOWALI, TYLKO BRONILI SWOICH KRAJÓW, ALE...
1917 r.	...GDY WOJNA SIĘ PRZECIĄGNĘŁA, ROSJANIE PODNIEŚLI BUNT. NIE CHCIELI, ŻEBY RZĄDZIŁ NIMI CAR, I WYŁĄCZYLI SIĘ Z WOJNY.
1918 r.	KONIEC WOJNY. POLSKA PO 123 LATACH ODZYSKAŁA NIEPODLEGŁOŚĆ!
1926 r.	W MAJU J. PIŁSUDSKI DOKONAŁ ZBROJNEGO ZAMACHU STANU. W WYNIKU TZW. PRZEWROTU MAJOWEGO OBALONY ZOSTAŁ RZĄD WITOSA I DOSZŁO DO DYMISJI PREZYDENTA POLSKI.
1929 r.	KRACH NA NOWOJORSKIEJ GIEŁDZIE. POCZĄTEK WIELKIEGO KRYZYSU GOSPODARCZEGO.
1933 r.	PREZYDENT USA ROOSEVELT ROZPOCZĄŁ WYCIĄGANIE KRAJU Z KRYZYSU. W INNYCH PAŃSTWACH TRWAŁ ON DO KOŃCA LAT 30.

SŁOWNICZEK

GIEŁDA - TO MIEJSCE, GDZIE KUPUJE SIĘ I SPRZEDAJE TOWARY LUB UDZIAŁY W FIRMACH (AKCJE).

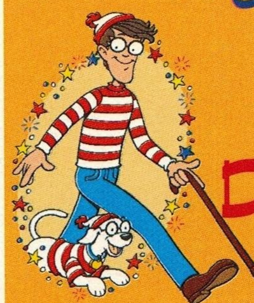
KOMUNISTA - KTOŚ, KTO NIE UZNAJE WŁASNOŚCI PRYWATNEJ.

KRYZYS - ZAŁAMANIE SIĘ GOSPODARKI W KRAJU. LUDZIE SĄ BEZ PRACY. „WIELKI KRYZYS" Z LAT 30. DOTKNĄŁ PAŃSTW NA CAŁYM ŚWIECIE.

REWOLUCJA - PRZEWRÓT SPOŁECZNY ZE ZMIANĄ USTROJU.

SUFRAŻYSTKA - OSOBA, KTÓRA WALCZY O PRAWA WYBORCZE I RÓWNOUPRAWNIENIE KOBIET.

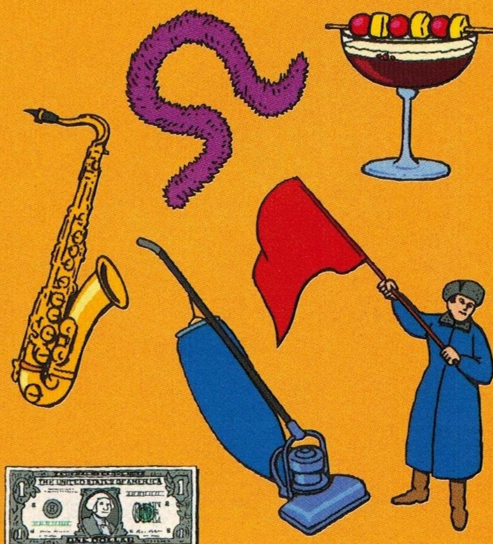
CZĘŚĆ 49.

W DROGĘ!

SZUKAJ I ZNAJDŹ

ODSZUKAJCIE 5 PRZEDMIOTÓW Z LAT 20. I 8 ZIMNYCH KOKTAJLI.

WÓDZ LENIN

LENIN POSTANOWIŁ, ŻE POZBAWI CARÓW WŁADZY I PRZEKAŻE JĄ CHŁOPOM I ROBOTNIKOM.

Kłopoty rodzinne

Lenin urodził się w Rosji w 1870 r. Jego rodzinie wiodło się nieźle, ale większość Rosjan była biedna. Leninowi nie podobały się rządy w kraju. Uważał, że to niesprawiedliwe, aby miliony robotników głodowały, gdy car i jego rodzina żyją w luksusie. Brat Lenina też nie cierpiał cara. Próbował go zabić, ale został złapany i skazany na śmierć. Po tym Lenin tym bardziej chciał pozbawić cara władzy. Wkrótce dał się poznać jako wichrzyciel. W 1897 roku został zesłany na trzy lata do więzienia na Syberii.

Lenin doprowadził do końca rządy carów. W 1991 roku skończyły się też rządy komunistów. Nikt nie chciał już więcej słyszeć o Leninie i jego pomniki po prostu burzono.

REX FEATURES

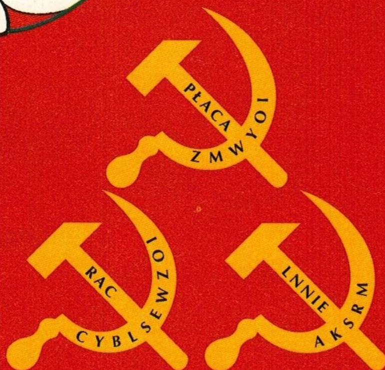
Partyjne plany

W więzieniu myślał o polityce. Po uwolnieniu przyłączył się do Partii Robotniczej, według której to robotnicy powinni rządzić. Przewodził grupie członków partii nazywanych bolszewikami. W 1905 roku tysiące robotników strajkowało i pomaszerowało na Pałac Zimowy. Wojsko strzelało do tłumu, by go powstrzymać. Lenin uciekł za granicę, gdzie spiskował przeciw carowi. W roku 1917 zamieszki zmusiły cara do oddania tronu, lecz rodzina carska została wymordowana. W wyniku akcji wywiadu niemieckiego Lenin przedostał się do Rosji w zaplombowanym wagonie kolejowym.

SIERPY I MŁOTY

NOWA ROSYJSKA FLAGA MIAŁA NA CZERWONYM TLE ZŁOTY SIERP I MŁOT. ZNAJDŹCIE SZEŚĆ SŁÓW NA TYM SYMBOLU.

LEKCJE LENINA

- LENIN BYŁ MIŁOŚNIKIEM MARKSA I JEGO IDEI. MARKS CHCIAŁ, ABY LUDZIE DZIELILI SIĘ WSZYSTKIM, BO WTEDY NIE BYŁOBY BIEDNYCH. UWAŻAŁ, ŻE BIEDACY POWINNI ZJEDNOCZYĆ SIĘ, A POTEM POZBYĆ SIĘ BOGATYCH WŁADCÓW.
- „BOLSZENSTWO" ZNACZY „WIĘKSZOŚĆ". ROBOTNICY BYLI MNIEJSZOŚCIĄ W ROSJI. TO ZNACZY, ŻE O WIELE WIĘCEJ BYŁO TAM BIEDNYCH CHŁOPÓW I NIEWIELU BOGACZY. BOLSZEWICY UWAŻALI, ŻE ROBOTNICY POWINNI RZĄDZIĆ KRAJEM.

U władzy!

Lenin nie mógł się porozumieć z ludźmi, którzy pozbawili cara władzy – sam chciał rządzić. Mówił, że przyniesie „pokój, ziemię i chleb"– ludzie mu uwierzyli. Tysiące robotników i żołnierzy wzięło udział w rewolucji październikowej. Lenin zdobył władzę i zaczął wprowadzać wielkie zmiany. Zakończył wojnę z Niemcami, potem założył komunistyczne państwo. Nie było własności prywatnej, dlatego chłopi uprawiali państwową ziemię, a robotnicy pracowali w fabrykach. Lenin zmienił nazwę kraju na Związek Radziecki.

HULTON GETTY

Rosjanie potrzebowali żołnierzy do walki z Niemcami w I wojnie światowej. Kobiety-żołnierze (na zdjęciu) nie brały udziału w bitwach. Strzegły Pałacu Zimowego i, tak jak umiały, zastępowały walczących na froncie mężczyzn.

– TATO - PYTA OJCA MAŁY JAŚ. - DLACZEGO BOLSZEWICY NATARLI NA PAŁAC ZIMOWY, A NIE JESIENNY, SKORO ZROBILI TO W PAŹDZIERNIKU?

Czerwone światło było dla ludzi Lenina znakiem do ataku na Pałac Zimowy. Już po 2 godzinach walki zwyciężyli!

Z NOTATNIKA WENDY

Kobiety do głosowania

KOBIETY UPOMINAŁY SIĘ O PRAWA WYBORCZE, ALE NIKT ICH NIE SŁUCHAŁ, WIĘC PRZYSTĄPIŁY DO WALKI.

Męski świat

Sto lat temu nie wszyscy byli traktowani sprawiedliwie. Prawo do głosowania mieli tylko bogaci biali mężczyźni. Biedni, niewolnicy i kobiety nie mogli decydować o sprawach kraju. W Rosji wszyscy musieli robić to, co rozkazał car. Dlatego rosyjscy robotnicy rozpoczęli rewolucję. W Ameryce niewolnicy odzyskali wolność. W Wielkiej Brytanii pracujący mężczyźni dostali prawa wyborcze. Kobiety miały przed sobą jeszcze długą drogę – nadal nie mogły głosować, iść na uniwersytet czy dostać dobrej posady. Za tę samą pracę płacono im mniej niż mężczyznom. Aż do 1907 roku w Wielkiej Brytanii żony oddawały mężom wszystko, co zarobiły!

HULTON GETTY

Te sufrażystki zostały aresztowane za udział w marszu na pałac Buckingham. Jedna z nich przedarła się do pałacu i nakrzyczała na królową!

Pierwszy głos

Kobiety w Nowej Zelandii jako pierwsze otrzymały w 1893 r. prawo do głosowania. Zebrały podpisy osób popierających ich żądania i wręczyły je rządowi. Jedna z list zawierała 25 519 nazwisk i obejmowała 546 kartek papieru! Do 1907 roku prawa wyborcze otrzymały również wszystkie kobiety w Finlandii i Norwegii.

NOTES WYBORCZY

- SUFRAŻYŚCI TO LUDZIE STARAJĄCY SIĘ O TO, BY KOBIETY MOGŁY GŁOSOWAĆ (Z FRANC. „SUFFRAGE" - „PRAWO GŁOSOWANIA").
- W POLSCE W ROKU 1921 PRAWA WYBORCZE NADANO WSZYSTKIM - ZARÓWNO KOBIETOM, JAK I MĘŻCZYZNOM - POWYŻEJ 21 LAT.

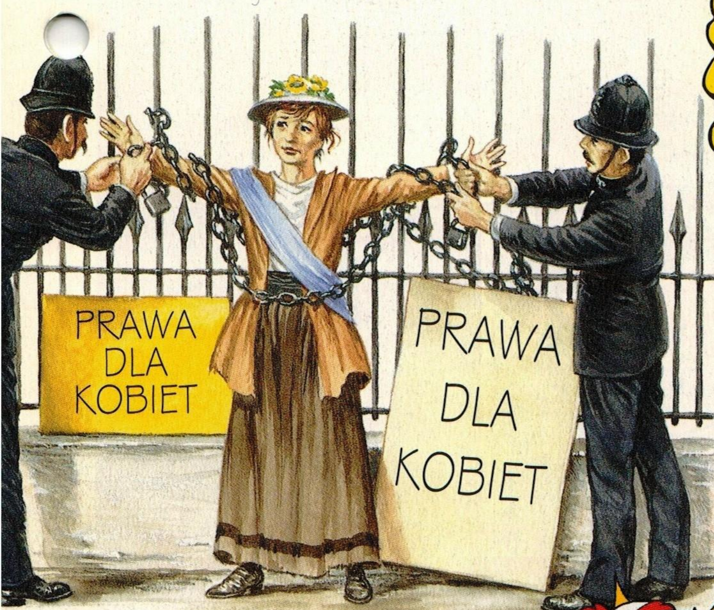
REX FEATURES LTD.

W niektórych krajach zwykli ludzie nadal nie mają wpływu na rządy. Aung San Suu Kyi jest odważną bojowniczką o prawa człowieka w Myanmarze.

Sufrażystki nie tylko walczyły o prawa kobiet. Chciały też rządzić. Lady Astor to pierwsza członkini brytyjskiego parlamentu. W 1998 roku było 121 parlamentarzystek, ale parlamentarzystów aż pięciuset trzydziestu ośmiu.

- KTO TO JEST SURFERZYSTKA.
- BOJOWNICZKA O RÓWNOUPRAWNIENIE KOBIET NA DESCE.

W 1906 r. brytyjski rząd obiecał kobietom prawa wyborcze, ale nie dotrzymał słowa. Sufrażystki zaczęły więc protestować. Przykuwały się do ogrodzenia wokół domu premiera i do bram w pałacu Buckingham.

Robotnice

Wielka Brytania wciąż nie pozwalała kobietom głosować. W 1903 roku Emmeline Pankhurst założyła klub zrzeszający zbuntowane kobiety. Nazywano je „sufrażystkami". Wierzyły w „czyny, nie słowa" i popadały w kłopoty z policją. Gdy rozpoczęła się I wojna światowa, sufrażystki zaprzestały protestów. Poszły do pracy w fabrykach, podczas gdy mężczyźni walczyli na froncie. Po wojnie kobietom powyżej 30. roku życia pozwolono głosować.

POMIESZANE SŁOWA

CAPRA	DRZĄ
TESTPRO	MIERPRE
RYWYBO	LICJAPO

UŁÓŻCIE LITERY W SŁOWACH ZAPISANYCH NA TABLICY.

SŁABA PŁEĆ

BRYTYJSKI RZĄD UWAŻAŁ, ŻE SUFRAŻYSTKI SĄ NAPRAWDĘ NIEBEZPIECZNE!

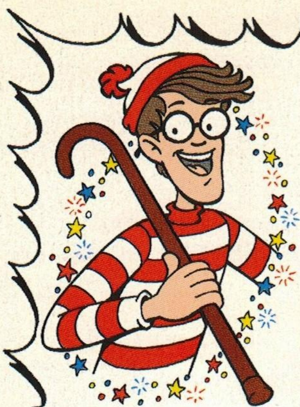
W XIX WIEKU KOBIETY PRÓBOWAŁY POKOJOWYCH MARSZÓW, BY PRZEKONAĆ RZĄD DO NADANIA IM PRAWA DO GŁOSOWANIA.

SUFRAŻYSTKI WCIĄŻ SIĘ BUNTOWAŁY! NIE PŁACIŁY PODATKÓW, ROZBIJAŁY OKNA I PODKŁADAŁY OGIEŃ - ALE ZAWSZE UWAŻAŁY, ŻEBY NIKOGO NIE ZRANIĆ.

NIEKTÓRE KOBIETY BYŁY BARDZO ODWAŻNE. W 1913 R. EMILY DAVISON WYBIEGŁA PODCZAS WYŚCIGÓW PRZED KRÓLEWSKIEGO KONIA I ZGINĘŁA NA MIEJSCU.

TAJEMNICA MORDERSTWA

CZY ANASTAZJA NAPRAWDĘ BYŁA CÓRKĄ ROSYJSKIEGO CARA? A MOŻE BYŁA ZWYKŁĄ OSZUSTKĄ, KTÓRA ZA WSZELKĄ CENĘ CHCIAŁA ZDOBYĆ MAJĄTEK ROMANOWÓW?

Car Mikołaj Romanow i jego rodzina prowadzili wspaniałe, luksusowe życie. Zwykłym Rosjanom było bardzo ciężko i nie byli szczęśliwi. W roku 1917 w stolicy doszło do buntu - był to początek rewolucji październikowej. Armia przyłączyła się do buntowników, a car Mikołaj, jego żona i pięcioro dzieci zostali uwięzieni.

Nieco później władzę przejęli Lenin i bolszewicy. Ciągle jeszcze byli ludzie, którzy chcieli, by Rosją rządził car. Bolszewicy zdecydowali, że trzeba odsunąć cara od toczącej się wojny domowej i to tak daleko, jak tylko możliwe. Rodzinę carską wysłano więc do Jekaterynburga na Syberii.

Zwolennicy cara dowiedzieli się, gdzie go uwięziono, i skierowali się na Syberię. Bolszewicy zorientowali się, że mają oni plan odbicia cara. Postanowili zgładzić rodzinę królewską. Ale czy rzeczywiście zabili wszystkich jej członków?

1 W lipcu 1918 roku zwolennicy cara trafili do Jekaterynburga. Rewolucjoniści postanowili zabić cara i jego rodzinę.

2 Pewnej nocy 1920 roku, w Niemczech, jakaś kobieta próbowała się utopić.

3 Kobieta nie pamiętała swojego imienia. Została wysłana do szpitala dla chorych umysłowo, gdzie nazywano ją Panna Nieznana!

4 Niektórzy uważali, że panna ta może być córką cara. Pewna rosyjska dama przyszła ją zobaczyć.

5 Nieco później Panna Nieznana oświadczyła, że to właśnie ona jest córką cara.
Powiedziała też, że udało jej się uciec przy pomocy jednego z żołnierzy, który pilnował jej rodziny.

6 Wkrótce Panna Nieznana, nosząca już wtedy nazwisko Anna Anderson, została wypuszczona ze szpitala. Wielu spośród krewnych Romanowów nie chciało uwierzyć, że jest ona córką cara, inni natomiast uważali, że dziewczyna mówi prawdę.

7 Przez ponad 40 lat nikt nie mógł stwierdzić, czy Anna Anderson mówiła prawdę. Stawką była tu duża część majątku Romanowów. Wreszcie, w roku 1970, niemiecki sąd rozstrzygnął ten spór.

8 Anna Anderson zmarła w roku 1984, cały czas twierdząc, że jest Anastazją. W 1991 rząd Rosji znalazł miejsce, gdzie, jak uważano, powinny spoczywać szczątki cara i jego rodziny. Nie było tam kości dwojga dzieci. Ciągle było możliwe, że Anna Anderson była Anastazją.

9 W roku 1994 testy ciała Anny udowodniły, że nie była ona córką cara.
Naukowcy przebadali czaszki i kości znalezione w Jekaterynburgu. Chcieli się upewnić, że właściwie zidentyfikowali ciała. Orzekli, że należą one do Romanowów, a jedno z nich to na pewno Anastazja. Ciała pochowano z królewskimi honorami w Sankt Petersburgu w roku 1998.

SZALONE LATA 20.

LATA 20. BYŁY NIEZWYKŁYM DZIESIĘCIOLECIEM. DLA NIEKTÓRYCH BYŁA TO JEDNA WIELKA ZABAWA!

Czas na zabawę!

Podczas gdy jedni ludzie buntowali się i protestowali, bogaci w Ameryce i Europie bawili się! Chcieli zapomnieć o okropnym czasie I wojny światowej. W latach 20. modnych ludzi nazywano „złotą młodzieżą". Wymyślali oni nowe style i uwielbiali szokować starszych swoim rozwydrzonym zachowaniem. Zakładali najnowsze stroje, brali udział w głośnych, całonocnych przyjęciach i chodzili do nocnych klubów. Chcieli tylko, by ich życie było jedną wielką zabawą.

HULTON GETTY

HULTON GETTY

W latach 20. powolne tańce wyszły z mody! Najchętniej tańczono w rytm skocznego charlestona (wym. czarlstona), black bottoma czy heebie-jeebie. W latach 20. i 30. w Ameryce popularne stały się maratony taneczne. Walczono o nagrodę, tańcząc bez przerwy ponad 40 godzin, dopóki nie została tylko jedna para!

Co za moda!

W latach 20. życie kobiet bardzo się zmieniło. Wiele z nich poszło do pracy i zarabiało dużo pieniędzy. Teraz chciały wyglądać jak chłopcy. Modne były krótkie włosy, wąskie biodra i płaskie piersi. Dziewczyny zakładały buty na wysokich obcasach i krótkie sukienki z obniżoną talią i przepaską na biodrach.

Po 1910 r. spódnice były coraz krótsze. Do 1926 sięgały zaledwie do kolan! Śmiałe dziewczyny zakładały też bluzki bez rękawów.

W latach 20. weszło w modę całonocne przesiadywanie w klubach. Popularne były dżezbendy. Szalone rytmy odpowiadały zwariowanemu nastrojowi rozwrzeszczanych lat dwudziestych.

TO CI SZTUKA!

MALARZE W LATACH DWUDZIESTYCH ZMIENILI STYL - NIE MALOWALI PRZEDMIOTÓW. ZACZĘLI TWORZYĆ WZORY Z „NACHLAPANYCH" FARB. INNI MALOWALI GEOMETRYCZNE KSZTAŁTY.

W 1920 roku rząd USA wprowadził prohibicję, czyli zakaz produkcji i sprzedaży alkoholu. Oczekiwano, że zmaleje przestępczość, jednak gangsterzy, z Al Capone na czele, walczyli, przemycali alkohol i nielegalnie sprzedawali go na terenie całego kraju.

HULTON GETTY

- O, NOWY STRÓJ KĄPIELOWY!
- KUPIŁAM MATERIAŁ NA KRAWAT I TROCHĘ ZOSTAŁO.

Luźne spodnie

Panowie zakładali luźne, niedbałe ubrania. Workowate spodnie do kolan były najlepsze do gry w golfa. Noszono też szerokie spodnie i bluzy.

Kąpiele słoneczne

Modne stały się wyjazdy na wakacje i kąpiele słoneczne, ale w niektórych miejscach zabraniano śmiałych kostiumów kąpielowych pokazujących kobiece nogi i plecy. Ciekawe, co by pomyślano o stroju bikini?

Życie w domu

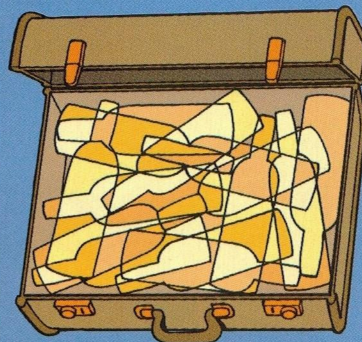
Większość ludzi nie mogła sobie pozwolić na modne stroje, wakacje i nocne kluby, ale i oni się bawili! W domu ludzie słuchali muzyki z płyt gramofonowych lub przez radio. W wielu miastach i wsiach w każdy sobotni wieczór odbywały się potańcówki. Podczas nich każdy miał szansę ubrać się odświętnie i pochwalić się przed innymi tym, w jakim stopniu posiadł sztukę tańca.

WALIZA BUTELEK

ILE BUTELEK NIELEGALNEGO ALKOHOLU ZNAJDUJE SIĘ W WALIZCE?

RUSKI MIESIĄC

POSZUKIWACZE WSZYSTKICH KRAJÓW, ŁĄCZCIE SIĘ! REWOLUCJONIŚCI STAWIAJĄ POMNIK SWEGO PRZYWÓDCY. ROZEJRZYJCIE SIĘ WKOŁO I ODSZUKAJCIE MNIE, A POTEM ODNAJDŹCIE:

- RZEŹBIARZA, KTÓRY POPEŁNIŁ FATALNY BŁĄD
- BOLSZEWIKA Z WIADREM NA GŁOWIE
- CZERWONĄ MARCHEWKĘ

• ZABŁĄKANE KIEŁBASKI - POLICZCIE, ILE ICH JEST?

• CARA I JEGO PRZEŚLADOWCÓW.

ODSZUKAJCIE OBDARTUSÓW, A POTEM PRZYJRZYJCIE SIĘ ŁATOM, KTÓRE MAJĄ NA UBRANIACH.

A

B

- JAK NAZYWANO SAMOCHÓD CARA?

- AUTOCAR.

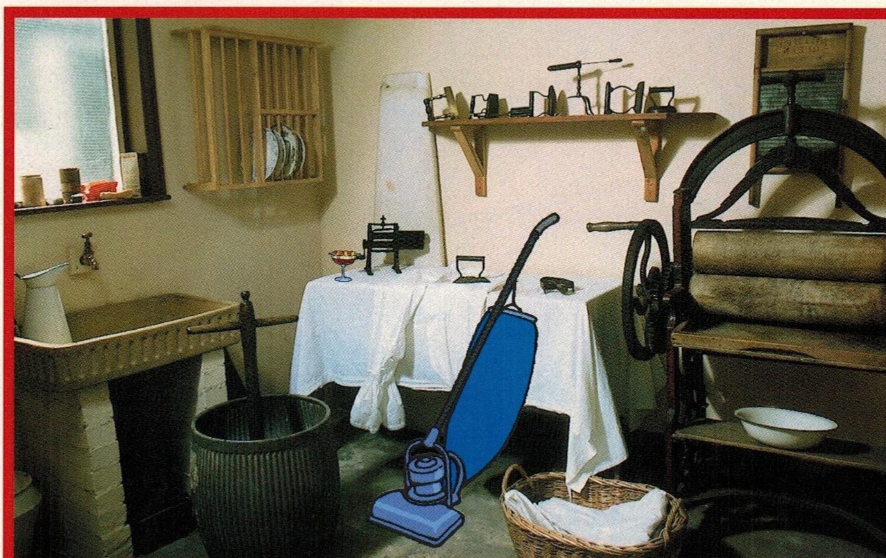
DOBRE POMYSŁY

Co w domu?

W LATACH TRZYDZIESTYCH W DOMACH POJAWIŁY SIĘ ELEKTRYCZNE URZĄDZENIA UŁATWIAJĄCE PRACĘ.

Wielkie wygody

W latach 20. zaszły wielkie zmiany w gospodarstwach domowych. W XIX w. prace domowe były koszmarem. Nie istniały urządzenia elektryczne i wszystko trzeba było robić ręcznie. Ludzie dźwigali, szorowali i czyścili – pod koniec dnia byli bardzo zmęczeni! Tylko nieliczni mieli służbę, która wszystko za nich robiła. XIX-wieczne domy były ciemne i ponure. Większość oświetlały lampy gazowe lub naftowe. Na szczęście pojawiła się elektryczność! W latach 20. i 30. prąd i światło zagościły w domach na dobre!

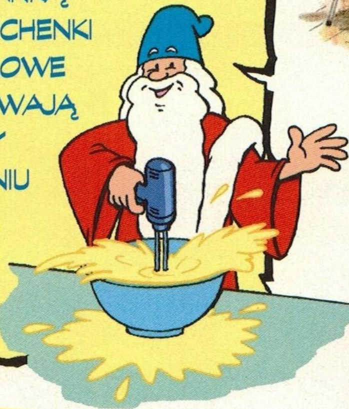
THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

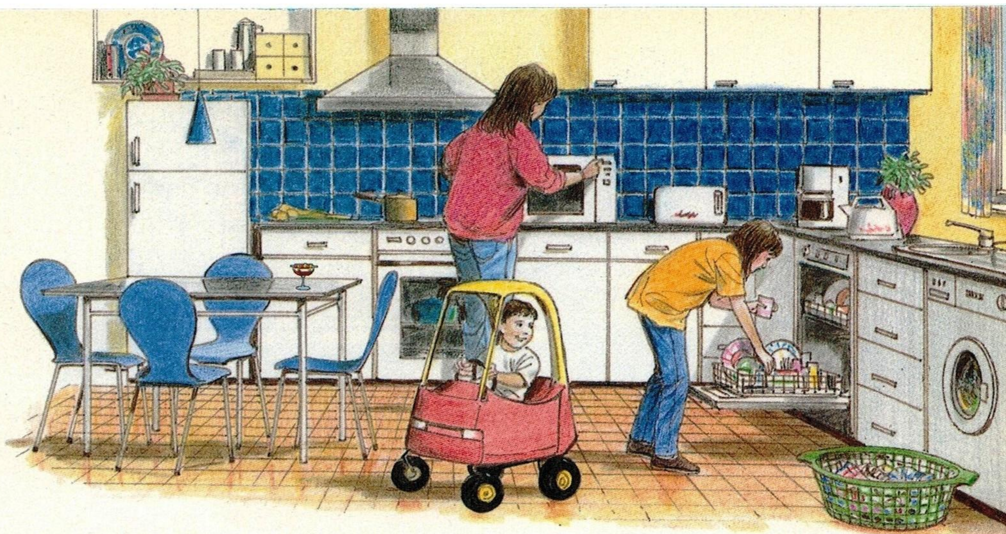
W XIX wieku nie było elektryczności, więc kobietom ciężko było utrzymać porządek w swoich domach. Oto urządzenia, które miały ułatwić im pracę.

Kuchnia z lat 30. była pełna najnowszych urządzeń. Walcowy kształt po lewej to pralka. Znajdują się tu też kuchenka elektryczna, toster, lodówka i wentylator.

ELEKTROSŁUDZY

OBECNIE MAMY ELEKTRYCZNE MIKSERY, KRAJALNICE, MASZYNKI DO MIĘSA, ROŻNA, MŁYNKI I BUDZIKI, KTÓRE BUDZĄ NAS FILIŻANKĄ KAWY! KUCHENKI MIKROFALOWE PODGRZEWAJĄ POTRAWY W MGNIENIU OKA!

Nowoczesna kuchnia jest pełna niezwykłych urządzeń, które wykonują całą ciężką pracę za nas. Dzięki nim mamy znacznie więcej czasu dla siebie i przyjaciół, moi drodzy!

- JACEK NIE MA W DOMU ELEKTRYCZNOŚCI!

- ON ZAWSZE SZEDŁ POD PRĄD.

HULTON GETTY

Niektóre urządzenia działają na gaz, a nie elektryczność. W tamtym czasie coraz bardziej popularne stają się kuchenki gazowe.

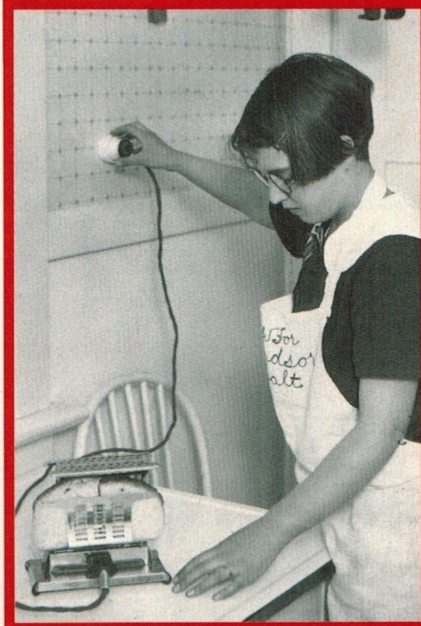
Nowe urządzenia

Ludzie mieli kuchenki elektryczne i nie musieli nosić węgla i drewna, by rozpalić w piecu. Dzięki lodówkom produkty były dłużej świeże. Początkowo tylko bogatych było na nie stać. Kosztowały prawie tyle co samochód! Odkurzacze stały się przebojem, ale nie wszystkie nowe wynalazki działały dobrze. Pierwszy czajnik elektryczny potrzebował aż dwunastu minut, by zagotować wodę! Wątpliwe ułatwienie pracy!

Nowoczesność

Elektryczność nie była jedyną zmianą. W latach 20. i 30. zbudowano wiele nowych domów. Były wygodniejsze niż XIX-wieczne kamienice. Miały przestronne pokoje, ciepłą wodę i instalację gazową. Znajdujący się wewnątrz kominek był prawdziwą przyjemnością w mroźne zimowe wieczory.

Włącz do sieci, naciśnij guzik i siadaj! Toster elektryczny z lat 20. robił smaczne tosty. Bez rusztów i poparzonych palców!

HULTON GETTY

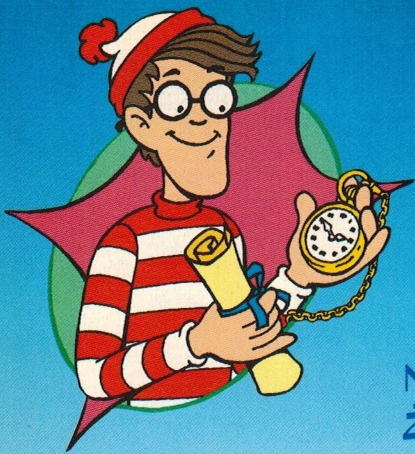

ALE PRRRĄD!

ILE SŁÓW CO NAJMNIEJ TRZYLITEROWYCH UŁOŻYCIE Z WYRAZU

ELEKTRYCZNOŚĆ

POWYŻEJ 5 - NIEŹLE
POWYŻEJ 10 - DOBRZE
POWYŻEJ 15 - ŚWIETNIE
POWYŻEJ 20 - BRAWO!

PODRÓŻE W CZASIE

ZŁE CZASY

NIE WSZYSCY PROWADZILI INTERESUJĄCE ŻYCIE W LATACH 20. I 30. TEGO STULECIA.

Wzlot i upadek

Wojna była kosztowna i większość państw europejskich miała poważne kłopoty finansowe.

W Ameryce interesy szły świetnie. Rząd USA pożyczył gotówkę innym państwom. Na początku Amerykanie zarabiali krocie, kupując i sprzedając akcje przedsiębiorstw. Ceny akcji wzrastały szybko, więc coraz więcej ludzi chciało je kupić. W październiku 1929 roku akcjonariusze zaczęli sprzedawać swoje udziały, a inni ulegli panice i także zrobili to samo.

Niekupowane przez nikogo udziały zaczęły tracić na wartości. Zamykano przedsiębiorstwa i banki – wielu ludzi straciło pracę!

Wielki kryzys

Kłopoty USA rozszerzyły się na inne kraje. Wkrótce pracę straciło 30 milionów ludzi na całym świecie. Codzienny posiłek wielu biednych rodzin składał się z jednej niewielkiej miski darmowej zupy!

Ludzie ciągle kupują i sprzedają akcje na giełdzie papierów wartościowych. Ponad 13 milionów akcji sprzedano na giełdzie nowojorskiej w ciągu jednego dnia!

FRANK CEZUS

Piaskowe pola

Rolnicy także mieli problemy. Cena żywności była tak niska, że nie opłacało się wysyłać zbiorów na rynek. Niektórzy palili swoje plony! Wielu rolników porzuciło farmy, by szukać innej pracy. W USA wielka susza, która wystąpiła na Środkowym Zachodzie, spowodowała jeszcze gorsze skutki. Farmerzy zaorali tu wielkie połacie ziemi, żeby zebrać więcej plonów. Wiatry wiejące na tych przestrzeniach wydmuchiwały suchą glebę. Wiele farm zamieniło się w „piaskowe pola", a ich właściciele zbankrutowali.

- JAK SIĘ NAZYWA JADŁODAJNIA DLA WIELBŁĄDÓW?
- GARBKUCHNIA!

HULTON GETTY

WORKI PIENIĘDZY

PODCZAS KRYZYSU LUDZIOM ŹLE SIĘ WIODŁO. W NIEMCZECH CENA BOCHENKA CHLEBA WZROSŁA Z MNIEJ NIŻ JEDNEJ MARKI DO PONAD 200 MILIONÓW MAREK, TO BYŁA TACZKA PIENIĘDZY.

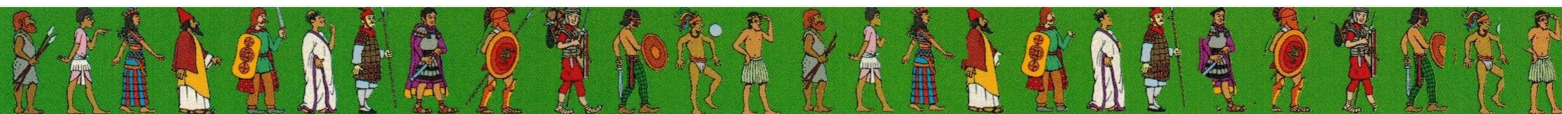
Gdy zaczęło brakować pieniędzy, zbankrutowało wiele firm. Miliony ludzi na całym świecie straciło pracę. W roku 1932 w USA było ponad 12 milionów bezrobotnych.

Wielu ludzi w Ameryce sprzedawało wszystko, co mogło im przynieść pieniądze. Samochody były sprzedawane po bardzo niskich cenach, a niektórzy ludzie zmuszeni byli sprzedać swoje domy. Gdy pieniądze się skończyły, ludzie musieli stawać w kolejce po darmowe jedzenie. Byli też tacy, którzy wyjeżdżali na Zachód.

ZUPA ZA DARMO

do sprzedania $220

WALLY I TAŃCZĄCY OSZUŚCI

A to historia! Tajemnicze bliźnięta pokrzyżują plany temu paskudnemu chytrusowi – Lewusowi. No i dobrze mu tak!

Wolno, wolno... szybko, szybko... wolno – Białobrody udzielał właśnie instrukcji Wally'emu i Wendzie, którzy z gracją poruszali się po parkiecie w jego salonie.
Było deszczowe sobotnie popołudnie w środku zimy – idealna pora, by stary czarodziej wyjął swoje nagrania gramofonowe i udzielił swym najlepszym przyjaciołom kilku lekcji tańca.
– Teraz obrót! – mówił Białobrody.
– Tak. To jest to. To prawdziwy fokstrot!
Na słowo „foks" Szczek zastrzygł uszami.
– To nie ma nic wspólnego z foksterierem, Szczeku – zaśmiał się Wally. – Fokstrot to nazwa tańca. Warto to zapamiętać.
Szczek zdecydował przyłączyć się do nich i stanął na tylnych łapach. Białobrody włączył kolejne ze swoich starych nagrań, a Wenda delikatnie złapała przednie łapki psa i razem wykonali całkiem niezłą wersję... Szczektrota!
– Uff, taniec jest bardziej męczący, niż mogłoby się wydawać – sapnęła Wenda.
– A tańczymy dopiero około godziny – zaśmiał się Wally.
– Czy słyszeliście o maratonach tanecznych w latach dwudziestych? – zapytał czarodziej. – Tancerze nie schodzili z parkietu całymi dniami!
– Chciałbym to zobaczyć – rzekł Wally.
– Ja też – przyłączyła się Wenda.

Jedno machnięcie podróżnej laski Wally'ego i nasi przyjaciele przenieśli się w lata dwudzieste XX wieku. Tuż za nimi przekradł się niezauważenie podstępny Lewus.
Znaleźli się w sali tanecznej w Lafayetteville w stanie Tennessee.
Na parkiecie tańczyła tylko jedna para.
Większość publiczności, śmiertelnie zmęczona, ziewała, a część siedzących na widowni ludzi spała w najlepsze.
– Sześćdziesiąt godzin bez przerwy – z wyjątkiem, no wiesz, tych niezbędnych przerw! To niewiarygodne – zagadnął Wendę jakiś mężczyzna. – Do tej pory rekord tańca non–stop wynosił 50 godzin.
– Ale dlaczego nie przestaną, jeśli już i tak pobili rekord? – nie rozumiała Wenda.
– No cóż, burmistrz wyznaczył dodatkową nagrodę w wysokości 200 dolarów dla pary, która będzie tańczyć przez 70

godzin – wyjaśnił jej widz, z trudem tłumiąc kolejne ziewnięcie.

– Rozumiem, że wszyscy tu są już zmęczeni, ale ja właśnie trochę odetchnęłam – rzekła Wenda. – Nie miałabym nic przeciwko dotrzymaniu towarzystwa tej parze. Co ty na to, Białobrody? Czy mogę cię prosić? – zapytała dziewczynka.

– Z przyjemnością – odparł czarodziej.

Podczas gdy Białobrody i Wenda ruszyli na parkiet, Wally i Szczek podeszli do zespołu przygrywającego tańczącym. Dyrygent był tak zmęczony, że z trudem utrzymywał w dłoni pałeczkę, a reszta zespołu wcale nie wyglądała lepiej. Nagle Wally wpadł na wspaniały pomysł. Zajrzał do torby i ku zaskoczeniu wszystkich wyjął z niej gramofon oraz kilka długogrających płyt Białobrodego.

– Pomyślałem, że mogą się przydać – rzekł, podając je dyrygentowi. Gramofon grał i zespół mógł odpocząć.

Tymczasem Lewus wśliznął się do szatni. Gdy rozglądał się, nie wiedząc, co mógłby tu spsocić, usłyszał, że zbliża się do niego jakaś para. Zdawało się, że są w trakcie kłótni. Lewus schował się, gdy weszli do pokoju.
– Rozdzielmy się teraz, Marty, nim ktoś nas zauważy – mówiła kobieta.
– Nie, Sal, wiem, że już za długo tu się kręcimy, ale za kilka godzin połowa forsy z nagrody będzie nasza – rzekł mężczyzna – wtedy się rozdzielimy!
Lewus nie mógł zrozumieć, dlaczego ci tutaj kłócili się o pieniądze z nagrody, skoro zupełnie inna para tańczyła na parkiecie. Wystawił głowę zza oparcia sofy i spojrzał na ich twarze. Nie mógł uwierzyć własnym oczom! Wyglądali tak samo, jak para z parkietu. Nagle Lewus doznał olśnienia i uświadomił sobie, że w budynku znajdowały się dwie pary identycznych bliźniąt. Muszą zamieniać się miejscami, kiedy wychodzą do toalety. To w ten sposób udało im się wytrzymać tak długo.
– Może jednak będę miał trochę uciechy w tym nudnym miejscu – mruknął sam do siebie i wyskoczył ze swego ukrycia.
– Nie zależy wam chyba, żeby policja dowiedziała się o waszym oszustwie, co? – rzekł milutkim głosem.
– Nie wiem, o czym mówisz – rzekła Sal. Kątem oka widziała, jak Marty zachodzi Lewusa od tyłu.
– Żądam udziału w waszej nagrodzie, inaczej wszystko powiem – zagroził Lewus pewnym siebie głosem.
– Jasne, jasne, czemu nie. Usiądźmy i porozmawiajmy o tym – powiedziała Sal i zaczęła iść w kierunku Lewusa.
– Cieszę się, że podchodzicie do tego rozsądnie. Nie chciałbym stać się nieprzyjemny – rzekł przymilnie Lewus.
– Ja ci pokażę coś nieprzyjemnego – powiedział Marty, chwytając Lewusa za ręce i sprawnie go wiążąc. Sal zdjęła szarfę i wepchnęła ją Lewusowi głęboko do ust jako knebel.
– Żebyś nam zbytnio nie piszczał – rzekła.

Marty i Sal wepchnęli Lewusa do swojego samochodu i ruszyli.
– Zabieramy cię na przejażdżkę po lesie – rzekł Marty. – Wysadzimy cię gdzieś po drodze, podczas gdy my wrócimy po nagrodę i...
Nagle rozległ się głośny huk i samochód zatrzymał się z szarpnięciem.
– Złapaliśmy gumę – rzucił Marty.
Wysiadł z samochodu i zajął się wymianą koła, gdy ktoś poklepał go po ramieniu.
– Możemy w czymś pomóc? – odezwał się przyjazny głos. Marty odwrócił się i zobaczył dwóch sympatycznych policjantów. Przełknął ze zdenerwowaniem ślinę i uśmiechnął się nerwowo. Z pomocą stróżów prawa koło zostało zmienione w rekordowym czasie. Lewus tymczasem był przygniatany do tylnego siedzenia przez Sal i mógł jedynie cichutko kwilić przez swój knebel.
– Uuuff! – Marty i Sal odetchnęli z wielką ulgą, kiedy uczynni policjanci przestali ku ich utrapieniu wypytywać ich o wszystko i wreszcie odjechali. Lewus natomiast jęknął z rozpaczą.

Kilka minut później ci sami dwaj policjanci podjechali pod salę taneczną w Lafayettewille.
– Co za okropny hałas. Czy moglibyście nieco przyciszyć!? – zawołał jeden z nich, przekrzykując muzykę z gramofonu. – Co to za zwyczaje?
Okoliczni

mieszkańcy skarżą się na okropny hałas! Nagle jego uwagę zwróciła tańcząca para.
– Hej! – powiedział. – Czy właśnie przed chwilą nie pomagaliśmy wam zmieniać koła? To przecież niemożliwe, żebyście dotarli tutaj przed nami.
Nie trzeba było dużo czasu, żeby policjanci zorientowali się, że chodzi tu o poważne oszustwo. Zgarnęli parę z parkietu i zawieźli na komisariat. W międzyczasie zawiadomili inne radiowozy, że należy natychmiast schwytać drugą parę bliźniąt.
Ku zdumieniu policji w samochodzie schwytanych oszustów znajdował się jeszcze jeden podejrzany osobnik – Lewus. Funkcjonariusze nie mieli pojęcia, jaką rolę w całej tej aferze pełnił ten pasiasty typek, ale stwierdzili, że ktoś z taką twarzą na pewno nie jest bez winy! Zarzucili go setką rozmaitych pytań, ale w końcu puścili wolno.
– Nigdy więcej nie będę mieszał się w żadne zamiany! – przyrzekł sobie Lewus, kiedy słaniając się ze zmęczenia, wyszedł na wolność.

KONIEC

W CZĘŚCI 50. DOWIEMY SIĘ, CO ODKOPALI WALLY I SZCZEK.

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

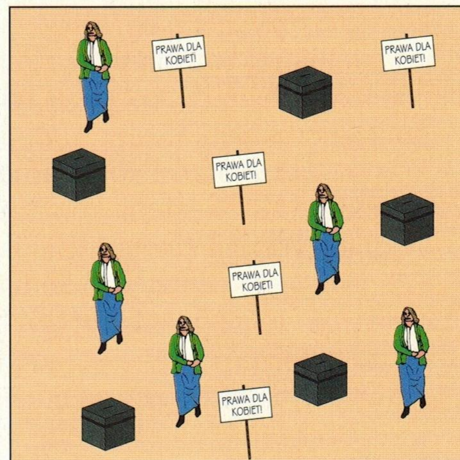
WSZYSTKO ZMIENIA SIĘ TAK SZYBKO OD LAT TRZYDZIESTYCH - ZRÓBMY SOBIE KRÓTKĄ PRZERWĘ!

Wytęż wzrok

Ci tancerze różnią się ośmioma szczegółami. Odszukajcie je!

JEST PIEKARNIK, MIKSER, TOSTER - WSZYSTKIE PRACE SĄ JUŻ PROSTE!

Cierpiące sufrażystki

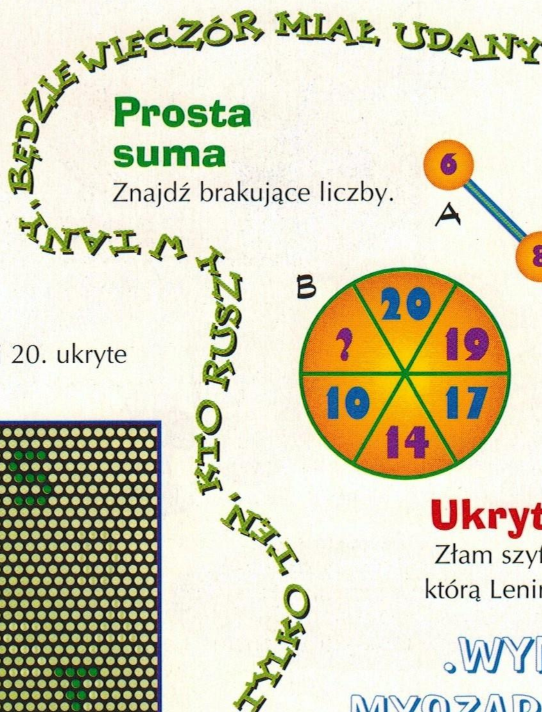
Prostymi liniami podzielcie kwadrat na pięć części tak, aby w każdej znalazła się sufrażystka, transparent i urna wyborcza.

Słowna zupa

Gdy zamieszano zupę, sześć słów uległo rozerwaniu. Czy możecie je na powrót połączyć?

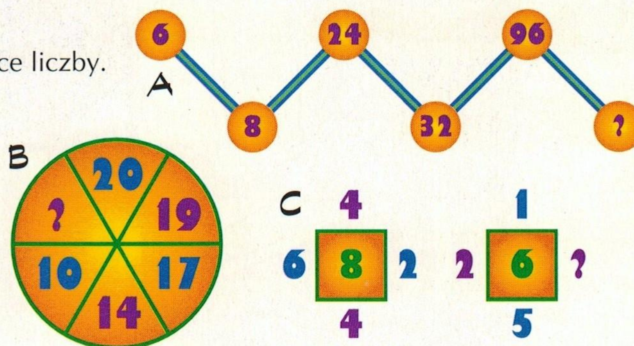

- JAK CI SMAKUJE ZUPA?
- JEST PYSZNA, ALE DO TEJ SOLI MOGŁABYŚ DODAĆ TROCHĘ WODY!

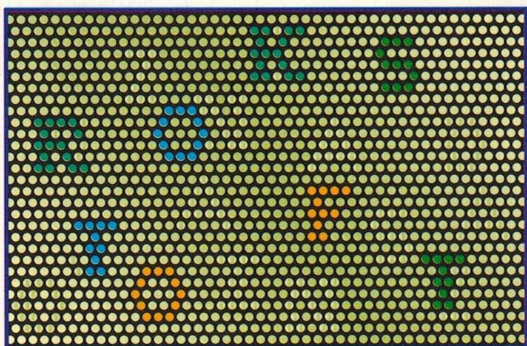
Prosta suma

Znajdź brakujące liczby.

Szukaj kropek

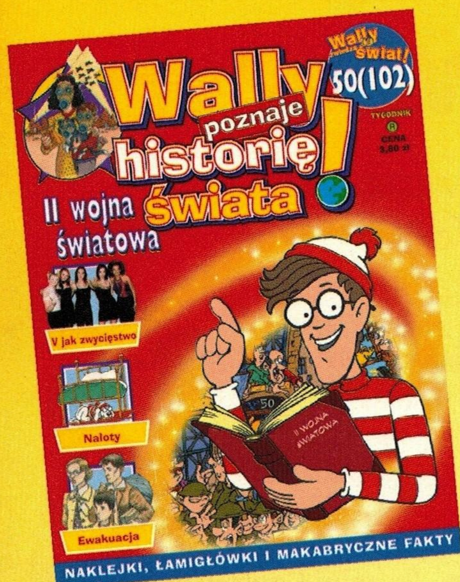
Znajdź słowo związane z latami 20. ukryte na tym kropkowym wzorku.

Ukryta wiadomość

Złam szyfr i odczytaj wiadomość, którą Lenin wysłał do swoich ludzi.

.WYMOZI ŁACPA NA MYSZARU NORA TROJU !SZERZYWATO

Za tydzień Wally zostaje zmobilizowany na

II WOJNĘ ŚWIATOWĄ

- POZNAMY ŻYCIE W POLSCE PODCZAS OKUPACJI
- WYRUSZYMY W GÓRY Z BLITZ BABIES
- POZNAMY ZNAKOMITYCH ŻOŁNIERZY I SUPERAGENTÓW

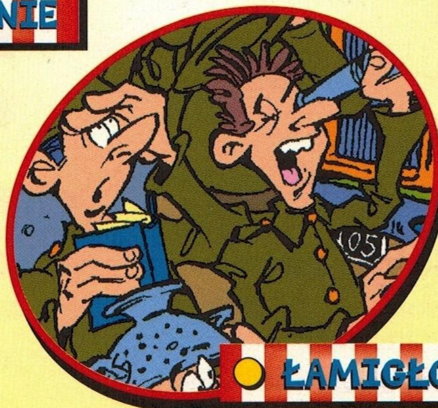
DZIECI

MUNDURY

SZMUGLOWANIE

ŁAMIGŁÓWKI

Oraz

WIĘCEJ NAKLEJEK

I NOWE ŁAMIGŁÓWKI WALLY'EGO

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelny: Jędrzej Maciuk
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: Marcin Kolenkiewicz
Korekta: Urszula Kaszubowska i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X, 83-88264-32-X [cz. 49 (101)]

ATLAS:
otrzymujesz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są tam obrazki słynnych budowli, zwierząt i ludzi z różnych krajów.

NAKLEJKI:
w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie.

Oprócz fantastycznych naklejek z numerami otrzymujesz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostajesz też zabawne naklejki Wally'ego, które możesz przykleić w dowolnym miejscu.

SEGREGATOR:
pierwszy z czterech segregatorów otrzymujesz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a Ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

ZOBACZMY, JAKICH MĄDRYCH ODPOWIEDZI UDZIELICIE NA TE PODCHWYTLIWE PYTANIA...

1 Kto to był podlotek?

a) lalka
b) modna dziewczyna
c) flaga

2 Co znaczy słowo „bolszenstwo"?

a) większość
b) partia
c) rewolucja

3 Co się stało w 1929 r. w Nowym Jorku?

a) rewolucja październikowa
b) I wojna światowa
c) krach na giełdzie

4 Jak nazywała się najmłodsza córka cara Mikołaja II?

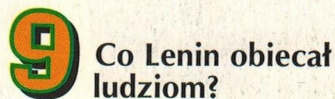
a) Tatiana
b) Teresa
c) Anastazja

5 Ile minut gotował wodę pierwszy czajnik elektryczny?

a) 2 minuty
b) 12 minut
c) 20 minut

6 Co to jest black bottom?

a) tajne służby
b) kopalnia węgla
c) taniec

7 Kim była Emmeline Pankhurst?

a) sufrażystką
b) tancerką
c) rewolucjonistką

8 Kim był Al Capone?

a) premierem
b) znanym muzykiem grającym jazz
c) gangsterem

9 Co Lenin obiecał ludziom?

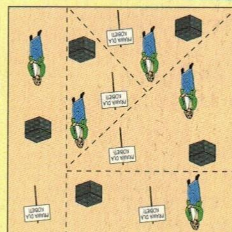
a) wolność, równość, braterstwo
b) pokój, ziemię i chleb
c) gry i zabawy

10 Które państwo pierwsze nadało kobietom prawa wyborcze?

a) Wielka Brytania
b) Stany Zjednoczone
c) Nowa Zelandia

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

Str. 1 Spróbuj odszukać: odkurzacz - str. 12, saksofon - str. 15, czerwona flaga - str. 3, jednodolarówka - str. 15, boa z piór - str. 5. **Str. 2 Sierpy i młoty:** Pałac Zimowy, car, bolszewicy, Lenin, Marks. **Str. 5 Gra w tablice:** praca, protest, wybory, rząd, premier, policja. **Str. 9 Waliza butelek:** 14. **Str. 10-11:** Wally jest poniżej lewej ręki posągu; rzeźbiarz stoi w prawym dolnym rogu; robak wygląda z futrzanej czapy w lewym dolnym rogu; człowiek z wiadrem na głowie - pod rusztowaniami po lewej; marchewka - po prawej; car - w dolnym lewym rogu; łaty należą do kogoś siedzącego na prawej ręce posągu i człowieka w niebieskich spodniach przy posągu. **Str. 14 Kolejka po jedzenie:** B. **Str. 20 Wytęż wzrok i Cierpiące sufrażystki:** rozwiązania po prawej. **Słowna zupa:** akcje, pożyczki, bezrobocie, kryzys, posiłki, bieda. **Prosta suma:** A: 128. B: 5. C: 4. **Szukaj kropek:** fokstrot. **Ukryta wiadomość:** Towarzysze! Jutro rano wyruszamy na Pałac Zimowy. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1b, 2a, 3c, 4c, 5b, 6c, 7a, 8c, 9b, 10c.

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

Str. 1 Spróbuj odszukać: odkurzacz - str. 12, saksofon - str. 15, czerwona flaga - str. 3, jednodolarówka - str. 15, boa z piór - str. 5. **Str. 2 Sierpy i młoty:** Pałac Zimowy, car, bolszewicy, Lenin, Marks. **Str. 5 Gra w tablice:** praca, protest, wybory, rząd, premier, policja. **Str. 9 Waliza butelek:** 14. **Str. 10-11:** Wally jest poniżej lewej ręki posągu; rzeźbiarz stoi w prawym dolnym rogu; robak wygląda z futrzanej czapy w lewym dolnym rogu; człowiek z wiadrem na głowie - pod rusztowaniami po lewej; marchewka - po prawej; car - w dolnym lewym rogu; łaty należą do kogoś siedzącego na prawej ręce posągu i człowieka w niebieskich spodniach przy posągu. **Str. 14 Kolejka po jedzenie:** B. **Str. 20 Wytęż wzrok i Cierpiące sufrażystki:** rozwiązania po prawej. **Słowna zupa:** akcje, pożyczki, bezrobocie, kryzys, posiłki, bieda. **Prosta suma:** A: 128. B: 5. C: 4. **Szukaj kropek:** fokstrot. **Ukryta wiadomość:** Towarzysze! Jutro rano wyruszamy na Pałac Zimowy. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1b, 2a, 3c, 4c, 5b, 6c, 7a, 8c, 9b, 10c.

